ANASAY 2025, Yıl 9, Sayı 32, 1-17, DOI: 10.33404/anasay.1732073

e-ISSN: 2618-6187

https://dergipark.org.tr/tr/pub/anasay

YAZITLAR VE ANTİK EDEBİ KAYNAKLAR IŞIĞINDA GÜNEY LYKAONIA'NIN SOSYOEKONOMİK VE KÜLTÜREL DURUMUNA GENEL BİR BAKIŞ

AN OVERVIEW OF THE SOCIO-ECONOMIC AND CULTURAL SITUATION OF SOUTHERN LYCAONIA ACCORDING TO THE INSCRIPTIONS AND ANCIENT LITERARY SOURCES

Mehmet KURT *

Öz

Bilindiği üzere Güney Lykaonia Bölgesi, kabaca Karaman merkez ile Kazım Karabekir ilçesi ve Ayrancı ilçesinin kuzey kesimlerini içine alan sahalardır. Bir bölgenin tarihinin şekillenmesinde ve sosyal, ekonomik ve kültürel yapısının oluşumunda coğrafi unsurların en temel belirleyici olduğu bilinen bir gerçektir. Bu cümleden olmak üzere Güney Lykaonia'nın en karakteristik özelliği de ovalık bir yapıya sahip olmasıdır. Bununla birlikte söz konusu ovalık saha içerisinde Hacıbaba Dağı, Karadağ ve Bozdağlar gibi yükseltiler de bulunmaktadır. Antik Dönem'de Güney Lykaonia Bölgesi'nin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı için temel belirleyiciler, stratejik konum, zirai potansiyel ve din olmuştur. Bölge, Ege kıyılarından Güney Anadolu ve Suriye'ye ulaşan ana yol üzerinde stratejik bir konumdadır. Ayrıca yapılan yüzey araştırmaları ile elde edilen veriler, bugün olduğu gibi Antik Dönem'de de Güney Lykaonia ekonomisinin temelini tarım ve hayvancılığın oluşturduğunu bütün açıklığıyla ortaya koymaktadır. Öte yandan gerek pagan dönemde ve gerekse Erken Hristiyanlık dönemlerinde din, bölge insanının sosyal hayatında önemli bir yere sahip olmuştur. İşte bu çalışmada Antik edebi kaynaklar ve yazıtlar ışığında Güney Lykaonia Bölgesi'nin sosyoekonomik ve kültürel yapısı ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Güney Lykaonia, Ziraî Hayat, Kültürel Yapı, Peisandros, Nestor.*

Abstract

Southern Lycaonia can roughly be defined as the region encompassing the Karaman Central District, the Kazım Karabekir District, and the northern parts of the Ayrancı District. It is clear that geographical features play a crucial role in shaping a region's historical, social, economic and cultural development. In this context, the most characteristic feature of Southern Lycaonia is its predominantly lowland topography. However, the region also includes significant elevations such as Hacıbaba Dağı, Karadağ, and Bozdağlar. The key factors that determined the social, economic and cultural structure of Southern Lycaonia in antiquity were strategic location, agricultural potential and religion. The region is strategically located on the main road connecting the Aegean coast to Southern Anatolia and Syria. Surface surveys indicate that Southern Lycaonia's economy in antiquity was based on agriculture and animal husbandry, just as it is today. Religion, on the other hand, played an important

Article Info

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi:01/07/2025

Kabul Tarihi: 04/09/2025

Atıf

Kurt, M. (2024). Yazıtlar ve Antik Edebî Kaynaklar Işığında Güney Lykaonia'nın Sosyoekonomik ve Kültürel Durumuna Genel Bir Bakış. *Anasay*, 32, 1-17.

Research Article

Received: 01/07/2025

Accepted: 04/09/2025

Cite this article as:

Kurt, M. (2024). An Overview of the Socio-Economic and Cultural Situation of Southern Lycaonia According to the Inscriptions and Ancient Literary Sources. *Anasay*, 32, 1-17.

*Prof. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, mehmetkurt@kmu.edu.tr **ORCID ID** https:// orcid.org./0000-0003-4440-9900

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

role in the social life of the region's inhabitants during both the pagan and early Christian eras. This study aims to examine the socio-economic and cultural structure of Southern Lycaonia, drawing upon ancient literary sources and inscriptions.

Keywords: Southern Lycaonia, Agricultural Life, Cultural Structure, Peisandros, Nestor

EXTENDED ABSTRACT

Although particularly its western boundary remains a subject of scholarly debate, Southern Lycaonia can be broadly defined as the region encompassing the plains of Karaman and Ayrancı. In antiquity, this region held strategic importance due to its central location in Anatolia, its fertile lands suitable for agriculture, and the presence of religious structures associated with various civilizations. All these advantages are reflected in the socio-economic and cultural life of the region.

As in the present day, agriculture constituted the most important economic potential of Southern Lycaonia in antiquity, as is clearly demonstrated by both archaeological evidence and epigraphic sources. Notably, inscriptions recovered from within and around the region mention oikonomoi (estate stewards) and freedmen of the emperor, indicating the existence of imperial estates here, similar to other parts of Lycaonia. Furthermore, surface surveys conducted in Karadağ and its vicinity on agricultural production have revealed the existence of numerous meta and catilla belonging to mills, which serve as concrete archaeological evidence on grain production. Additionally, the presence of many wine presses, sarcophagi, and workshops which were adorned with motifs such as grape clusters, vine leaves, and pruning knives -particularly in and around Karadağ- strongly suggests that viticulture was widespread. It is likely that grain production was predominant in the plains covering much of the region, while viticulture flourished on the more rugged and rocky slopes.

Another significant aspect of social life in the region during antiquity was religion. Epigraphic and numismatic evidence indicate that the worship of Zeus was widespread in this area, as in the rest of Lycaonia. In addition to his role as the chief deity, Zeus was likely venerated due to his identity as the Great Farmer God. It is well known that the religious devotion of ancient societies was often influenced by their occupations, with geographic and local factors playing a decisive role. Given that agriculture was the main means of subsistence, local farmers would have sought the protection of Zeus to safeguard their crops and livestock. As well as Zeus, coins from Laranda, which was the most important city in the region, also depict other deities such as Tyche, Athena, and Hercules.

Southern Lycaonia appears to have preserved its religious significance into the Early Christian era. The visits of Saint Paul to Derbe, which is most likely located near the village of Aşiran in Kertihöyük, played an important role in this. Additionally, the presence of religious structures on various hills of Karadağ and at Madenşehir, known as Binbirkilise (The Thousand and One Churches), also point to the region's religious importance during this period. A considerable number of inscriptions referring to religious officials such as presbyters, bishops, and deacons have been recovered from Binbirkilise, further underscoring the spiritual prominence of Karadağ in Early Christianity.

Apart from these, the presence of two poets from Laranda -Lucius Septimius Nestor and his father Peisandros- who were renowned throughout the Roman world during the 2nd and 3rd centuries AD, attest to the economic prosperity and, consequently, the cultural richness of Laranda, the city of Southern Lycaonia.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Güney Lykaonia Bölgesi, doğu ve batı sınırları tartışma konusu olmakla birlikte en geniş şekilde günümüzdeki Karaman ve Ayrancı ovalarını içine alan sahalardan oluşmaktaydı. Bölge, Anadolu'nun merkezinde, Antik Dönem'de Pylai Kilikia (Gülek Boğazı) ve Sertavul geçidi başta olmak üzere Toros geçitlerini kontrol eder konumda, önemli yolların kavşağında yer almaktadır. Ayrıca yapılan yüzey araştırmaları ile elde edilen veriler, bugün olduğu gibi Antik Dönem'de de Güney Lykaonia Bölgesi'nin en önemli ekonomik potansiyelini tarım ve hayvancılığın oluşturduğunu bütün açıklığıyla ortaya koymaktadır.

Sahip olduğu bütün bu artıları nedeniyle bölge daima bir cazibe merkezi oluşturmuş ve Prehistorik dönemlerden başlayarak kesintisiz bir şekilde yerleşime sahne olmuştur. Nitekim bölgede yer alan Pınarbaşı Höyük'te yapılan araştırma ve kazılar Epipaleolitik Dönem bulguları verdiği gibi (Baird vd., 2011; Baird, 2012; Fairbairn vd., 2014), özellikle Karadağ çevresinde sıralanmış olanlar başta olmak üzere çok sayıda höyük[1], bölgede yerleşim dokusunun sıklığına ve devamlılığına işaret etmektedir. Öyle ki Karaman ve Ayrancı ovalarındaki hemen her köy, içerisinde veya yakınında bir höyüğü barındırmaktadır. Güney Lykaonia tarihi dönemlerde de önemini devam ettirmiş ve Hititlerden itibaren özellikle tarımsal potansiyeli ve Akdeniz'e bağlantı sağlayan konumu nedeniyle ilgi duyulan bir bölge olmuştur (Bahar vd., 1996, s. 40-42).

Güney Lykaonia'da Antik Dönem'de de önemli siyasi gelişmelerin yaşandığı ve buna bağlı olarak idari düzenlemelerin yapıldığı bilinmektedir[2]. Bununla birlikte bugüne kadar Güney Lykaonia hakkında yapılan çalışmalar tarihi coğrafya ile siyasal ve idari yapıyı konu almıştır. Oysaki bir bölgenin tarihi gelişimiyle sosyal durumu birbirinden tamamen bağımsız olmayıp siyasi gelişmelerin sosyal ve kültürel yapıya yansımaları kaçınılmazdır. Bu nedenle bu çalışmada siyasi ve idari yapısı iyi bilinen Güney Lykaonia'nın Hellenistik ve Roma dönemlerindeki sosyokültürel ve ekonomik durumu ele alınmıştır.

Ekonomik Yapı ve Ziraî Faaliyetler

Ovalık bir yapıya sahip olan Güney Lykaonia'nın ekonomisi bugün olduğu gibi Antik Dönem'de de büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa dayanmaktaydı. Zira hem arkeolojik ve hem de epigrafik belgeler, Güney Lykaonia'nın tarımsal potansiyeli yüksek olan bir bölge olduğu kanıtlamaktadır. Bölgede çiftçiliğe dair en somut arkeolojik kanıtı, Karadağ'ın kuzey eteklerinde yer alan Değle'deki kaya lahdi üzerindeki çift sürme sahnesi oluşturmaktadır (Resim 1)[3]. Ayrıca Karaman çevresinden ele geçmiş bazı yazıtlar, bölgede tarım ve hayvancılığa dair mesleklerin varlığını ortaya koymaktadır. Bunlardan birisi Ayrancı'ya bağlı Karaağaç'tan kopyalanmış mezar steli yazıtıdır. Höyük Burnu mevkiinden gelmiş olan ve MS 5.-6. yüzyıllara tarihlendirilen bu mezar stelinin yazıtında geçen Nesis'in presbyter (rahip) ve oikonomos (kahya) olduğu belgelenmektedir (MAMA XI, s. 323 Nr. 377). Yazıttan Nesis adındaki rahibin aynı zamanda çiftçilik yapması bölgede ziraî faaliyetlerin yayınlığını göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Ayrıca sözü edilen kişinin oikonomos sıfatı bu çevrede bir malikanenin varlığını da belgelemektedir. Yine yakın çevrede Sidemaria antik kenti ile özdeşleştirilen Anbar Köyü'nden ele geçmiş bir başka mezar steli de mezarın sahibinin bir oikonomos olduğu göstermektedir. Roma İmparatorluk Dönemi'ne tarihlendirilen mezar yazıtından, oğullarının otuz yıl boyunca Laenilla adlı kadının Adrandos'taki malikanesinin yöneticiliğini mükemmel bir şekilde yapmış olan babaları [Nes/Kas]tor için bu mezarı yaptırdıkları anlaşılmaktadır (MAMA XI, s. 323-324

[1] Höyükler için bkz. (Bahar ve Koçak, 2004, s. 54; Karauğuz, 2005, s. 167-169; Kurt, 2007, s. 69-82).
[2] Bölgenin siyasal ve idari yapısı hakkında detaylı bilgi için bkz. (Magie, 1950, s. 285, 1272 dn. 44; Levick, 1967, s. 17; Syme, 1987, s. 131; Syme, 1995, s. 212; Mitchell, 1993, s. 29, 38; Syme, 1939, s. 328; Casabonne, 2004: 29, 226; Kurt, 2020, s. 148; Mutafian, 1988, s. 245).
[3] Değle'deki çift sürme sahnesi kabartması hakkında literatür için ayrıca bkz. (Aşkın ve Kurt, 2019, s. 123 dn. 51).

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Nr. 378). Yazıt, bölgede Senatus üyesinin ailelerine ait bir malikanenin varlığını belgelemesi açısından önem taşımaktadır (MAMA XI, s. 323). Anbar'dan kopyalanmış bir yazıtta muhtemelen girişimci/kiracıdan söz edilmektedir (Ramsay, 1906, s. 165 Nr. 28; Laminger-Pascher, 1992, s. 104 Nr. 144; ICG, 727). Güney Lykaonia Bölgesi'nin batısında Isauria sınırında yer alan Almassun'dan ele geçmiş bir yazıttan ise Demetrios adındaki kişinin pragmateutes olduğu anlaşılmaktadır (Sterrett, 1888, s. 33 Nr. 41). Pragmateutesin malikanelerin yönetimiyle ilgili bir meslek olduğu bilindiğinden Almassun çevresinde de malikane ya da malikanelerin varlığından söz etmek mümkündür[4].

Sudurağı'ndan (Sidrova) Karaman Müzesi'ne getirilmiş olan bir başka yazıtta (Engelmann – Üner 1992, s. 11 Nr. 12; Alkan 2014, s. 58-59 Nr. 8 Fig. 8a-b) ise imparatorun azatlı kölesi (libertus Augusti) olan ve Latince muhasebeci, kayıt memuru ya da arşiv bekçisi anlamlarına gelen bir tabulariustan söz edilmektedir. Buradan hareketle Sidrova/Sudurağı'nda veya territoriumunda bir imparatorluk arazisinin olduğu değerlendirilmektedir (Alkan, 2014: 59). Karadağ çevresinde muhtemelen tahıl üretimine işaret eden arazi sınır yazıtları da ele geçmiştir. Bunlardan birisi Karadağ'ın kuzeybatı eteklerinde Ortaoba Köyü'nün yaklaşık 5 km kadar güneydoğusunda bulunmuştur. Tetrarkhia Dönemi'ne ait olduğu anlaşılan yazıtta Tadadas adında birisinin arazisinin sınırından söz edilmektedir (Aşkın ve Kurt, 2019, s. 126). Aynı döneme ait bir sınır taşı ise Karaman'ın 25 km kuzeydoğusunda Ekinözü Köyü'nde bulunmuş ve Karaman Müzesi'nde korunmaktadır. Söz konusu taşın yazıtında ise Aurelia Theophila'nın arazi sınırlarından bahsedilmektedir (Alkan, 2014, s. 56-57 Nr. 6 Fig.7).

Bölgede Antik Dönem'de tahıl üretimi yapıldığının arkeolojik kanıtlarına da rastlanmaktadır. Nitekim sözü edilen dönemde Boratinon Oros olarak adlandırılan Karadağ ve çevresindeki yerleşimlerde ele geçmiş çok sayıda değirmen taşları (metalar ve catilluslar) [Resim 2-3] bölgedeki yoğun tahıl üretimine işaret etmektedir (Aşkın ve Kurt, 2019, s. 124-125).

Bölgede yapılan araştırmalar tahılın yanında bağcılığın yapıldığının da epigrafik ve arkeolojik kanıtlarını ortaya koymuştur. Karadağ'ın yaklaşık 5 km kadar kuzeydoğusundaki Karacaören Köyü'nden Karaman Müzesi'nde getirilmiş sınır taşının yazıtından bir üzüm bağına ait olduğu anlaşılmıştır (Aşkın ve Kurt, 2019, s. 119-120 Lev. 12). Bununla birlikte özellikle Karadağ çevresinde çok sayıda örneğine rastlanan üzüm presleri (Resim 6), ağırlık taşları ve kabartmalar üzüm üretiminin arkeolojik kanıtlarını oluşturmaktadır[5]. Bunlar arasında aşırı tahribata uğramış olmakla birlikte Karadağ'ın güney eteklerindeki Kisecik Köyü'nün 4-5 km kadar doğusunda bulunan üzüm presi kabartmalarıyla dikkat çekmektedir. Ana kaya lahdinin ön yüzündeki çeşitli kabartmalardan maalesef sadece sağ taraftaki figür tanımlanabilmektedir. Kabartmanın sadece alt kısmı zamanımıza ulaşmış olup bir kadın figürü olduğu anlaşılmaktadır (Aşkın ve Kurt, 2019, s. 117-118). Öte yandan tarımsal faaliyetlere dair en somut kanıtlardan birisini de mezar taşları üzerindeki figürler oluşturmaktadır. Madenşehir Köyü içerisindeki bir lahit teknesinin ön yüzündeki üzüm taneleriyle birlikte işlenmiş bir asma dalı yer almaktadır (Aşkın ve Kurt, 2019, s. 121 Lev. 13) [Resim 5]. Yine buradaki bir diğer lahit teknesi üzerinde de asma dalı ve üzüm salkımı motifleri işlenmiştir (Aşkın ve Kurt, 2019, s. 122-123 Lev. 14) [Resim 4]. Modern Emirhan yerleşiminin hemen kuzeybatısında yer alan ve Kodylessos'tan

[4] Nitekim bugün Konya'nın Güneysınır İlçesi sınırları içerisinde kalan Dorla (Aydoğmuş) yerleşiminde Doxa adında bir *oikonomeissa*nın (kadın kahya) varlığı belgelenmektedir (Ramsay, 1904, s. 283 Nr. 24; Robert, 1965, s. 106-107 dn. 4; Laminger-Pascher, 1992, s. 15 Nr. 405). Yine aynı yerden bir başka yazıtta (MAMA VIII, 25-26 Nr. 136; Laminger-Pascher, 1992, s. 222-223 Nr. 388) ise Aurelius Thalais adında bir *oikonomos*tan söz edilmektedir. Zengibar Kalesi'nden ele geçmiş bir yazıtta da Isaura'nın *bolule* ve *demos*unun adı okunamayan bir imparatorluk malikanesi yöneticisini yani imparatorun kahyasını onurlandırdığı anlaşılmaktadır (Sterrett, 1888, s. 109 Nr. 183; Swoboda vd., 1935, s. 76 Nr. 156; Alkan ve Doğanay, 2020, s. 40-41 Nr. 20). Bu konuda bkz. (Mitchell, 1993, s. 155; Kurt, 2018, s. 618; Kurt ve Bulut, 2019, s. 113).

[5] Söz konusu presler, ağırlık taşları ve kabartmalar için bkz. (Aşkın ve Kurt 2019, s. 115-118).

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

(Gödelesin) kopyalanmış bir blok taş üzerinde üzüm asması motifleri yer almaktadır[6]. Güdelesin ile Kızılkuyu arasındaki mezarlıkta iki parça halindeki blok taş üzerinde başka motiflerle beraber üzüm ve asma dalları görülmektedir (MAMA VIII, s. 36 No. 23; ICG, 647). Yine Losta yakınlarında Çürük Ümü Ören'de tespit edilmiş ve Paulos anısına erkek kardeşi Quanalis tarafından diktirilmiş mezar taşında muhtemelen bir balta motifi bulunmaktadır (MAMA VIII, s. 36 Nr. 199; ICG, 642). Mezar taşları üzerindeki üzüm, asma dalı, bağ bıçağı (falx vinitoria) ve bağ çapası (kazma) gibi motiflerin kullanılmış olması bölgede çiftçilerin varlığına ve çiftçiliğin önemli bir faaliyet alanı olduğuna işaret etmelidir.

Dini Yapı

Antik Dönem'de bölge insanının sosyal hayatında etkili olan bir diğer unsur da din olmuştur. Lykaonia'nın tamamında olduğu gibi Güney Lykaonia'da da insanların temel uğraş alanını ve geçim kaynağını tarımsal faaliyetler oluşturduğundan bölge halkı için yağmuru yağdıran, Büyük Çiftçi Tanrısı (Şahin Akyürek, 2001, s. 163) Zeus önemli bir yer tutmuştur (Kurt, 2024, s. 17). Nitekim Karaman Müzesi'ndeki bir adak yazıtında geçen Dieia, Zeus ile aynı kabul edilmiştir (Engelmann ve Üner, 1992, s. 2-3 Nr. 2). Muhtemelen Hititler tarafından kutsal kabul edilen dağlar arasında yer alan Karadağ'ın zirvesini oluşturan Mahalaç'taki hiyeroglif yazıtların yer aldığı sahada Başmelek Michael için bir kilisenin inşa edilmiş olması dağın bu işlevinin Erken Hristiyanlık Dönemi'nde de devam ettiğine işaret etmelidir. Bu durumda belki de bu noktada Michael'den önce Zeus'a adanmış bir tapınağın olabileceği öngörüsünde bulunulabilir. Ayrıca Laranda, Ilistra, ve Derbe kentlerinin Koinon Lykaonon (Lykaonia Birliği) adına bastırmış oldukları paralarda Tykhe, Herakles, Dionysios, Nike ve Athena'ya rastlanmıştır[7].

Bölgede MS 1. yüzyıl ortalarından itibaren ise Paulus ve Barnabas'ın misyonerlik faaliyetleri çerçevesinde Hristiyanlık yayılmaya başlamış, Lystra'dan (Hatunsaray) Derbe'ye getirilmiştir (Breytenbach & Zimmermann, 2018, 208, 210, 222). Öte yandan bölge yazıtları üzerine yapılan çalışmalar, Hacıbaba Dağı (Özyurt Dağı)'nın kuzey eteklerindeki Karasınır, Güneysınır, Kodylessus (Gödelesin), Emirhan, Akarköy (Losta), Bosala (Özyurt), Kızılkuyu, Çürük Ümü Ören gibi yerleşimlerde Hristiyanlığın yayılış süreci üzerine önemli kanıtlar ortaya koymuştur (Breytenbach & Zimmermann, 2018, s. 203). Güdelesin ile Kızılkuyu Köyü arasında ele geçmiş bir yazıtta (MAMA VIII, s. 36-37 Nr. 204) Gaios adında bir rahipten söz edilmektedir[8]. Bu çevrede rahiplik mesleğinin yaygın olması yanında, bölgeden ele geçmiş yazıtlardaki Paulus isminin fazlalığı da Hristiyanlığın bölgedeki yayılım süreci bakımından dikkat çekicidir[9].

Öte yandan Güney Lykaonia'da yazıtlar üzerinde yapılan incelemeler, presbyter, piskopos, diakon, başdiakoz unvanlı çok sayıda din görevlisinin varlığını ortaya koymaktadır. Presbyter (rahip) bunlar içerisinde en yaygın olanıdır. Nitekim Karaman Müzesi'nde korunan bir mezar steli yazıtında Paulinos adında bir presbyterin varlığı belgelenmiştir (Engelmann & Üner, 1992, s. 18 Nr. 28; ICG, 955). Antik Sidemaria kenti ile özdeşleştirilen Anbar'dan ele geçmiş bir yazıttan adının sadece ilk dört harfi Theod [---] olarak okunabilen ve muhtemelen Theodosios, Theodoros, Theodoulos ya da Theodotos adlarından birisini taşıyan kişi de bir presbyterdir

[6] ICG, 640. Bölgenin batı sınırında Dorla'da üzerinde üzüm salkımı, asma dalı, bağ bıçağı, bağ çapası gibi figürlerin yer aldığı mezar taşları için bkz. (MAMA VIII, s. 167 Pl. 6; Ramsay, 1905, s. 264-269 Nr. 2 Fig. 2a-b; Ramsay, 1904, s. 279-280 Nr. 16 Fig. 16, 284 Nr. 26 Fig. 26, 285 Nr. 27 fig. 27, 269-270 Nr. 3 Fig. 3, 271 Nr. 4 Fig. 4; ICG, 802; Kurt ve Bulut 2019, s. 112). Aynı motiflere Karasenir ve Elmasun'dan ele geçmiş mezar taşları üzerinde de rastlanmaktadır, bkz. (MAMA VIII, s. 33 Nr. 183 (= ICG, 650), MAMA VIII, 33-34 Nr. 184 (= ICG, 651), MAMA VIII, 35 Nor. 197 (= ICG, 641)).

[7] Söz konusu paralar için sırasıyla bkz. (von Aulock, 1976, s. 44, 70-72 Pl. 4-5; 43, 68-70, Pl. 3-4; 67 Nr. 77-82 Pl. 3).

[8] Bölgenin sınırında Dorla, Alkaran ve Alisa gibi yerleşimlerde ele geçmiş yazıtlarda rahiplerin varlığı konusunda bkz. (Kurt ve Bulut, 2019, s. 110).

[9] Söz konuşu yazıtlar için bkz. (ICG, 642, 644, 648, 653, 663).

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

(MAMA XI, s. 325 Nr. 380; ICG, 1544). Hemen yakınındaki Kaleköy'den bir yazıtta da "tanrım Theodoros'a yadım et" şeklinde bir ifade geçmektedir (Ramsay, 1906, s. 165 Nr. 25; Laminger-Pascher, 1992, s. 107 Nr. 151; ICG, 731). Yine yakın çevrede yer alan Akçaşehir'den kopyalanmış ve MS 3.-8. yüzyıllar arasına tarihlendirilen muhtemelen bir bina kitabesi olan yazıtta Neophytos adında bir presbyterin varlığı belgelenmiştir (Laminger-Pascher, 1992, s. 97 Nr. 133; ICG, 721). Antik Barata'dan (Değle) kaydedilmiş bir yazıtta elli bir yıl süren rahip evinin tamamlanması dolayısıyla yaptığı adaktan söz eden yazıtın sahibi Basileos da bir presbyterdir (Ramsay & Bell, 1909, s. 551-555 Nr. 52; Laminger-Pascher, 1992, s. 74 Nr. 70; ICG, 665).

Ayrancı İlçesi'ne bağlı Kavuklar Köyü'nden bir mezar yazıtı (MAMA XI, s. 328 Nr. 385; ICG, 1547) ise muhtemelen Kindyreou adındaki köyden olan Stephanos'a ait olup bu kişi most pious arcdeacon (en dindar baş diyakoz) olarak geçmektedir. Barata'dan ele geçmiş bir yazıtta ise bir diakondan (kilise hizmetçisi) söz edilmektedir (Ramsay & Bell, 1909, s. 540 Nr. 37; Laminger-Pascher, 1992, s. 91 Nr. 120; ICG, 871). Anbar'dan kopyalanmış bir yazıttan (Ramsay, 1906, s. 165 Nr. 36; Laminger-Pascher, 1992, s. 103 Nr. 140; ICG, 723) mezar sahibi diakon Auriskos'un babası Konon'un da presbyter (rahip) olduğu anlaşılmaktadır. Erken Hristiyanlık Dönemi'ne tarihlendirilen bir mezar yazıtında (Callander 1906: 165 Nr. 26; Laminger-Pascher 1992: 103 Nr. 140)[10] mezar sahibinin adı olan Konon, kült merkezi Isauria-Lykaonia sınırındaki Bidana olan Konon'dan dolayı bölgede yaygın bir isim olmuştur (Aşkın ve Kurt 2019, s. 6). Öte yandan Anbar yazıtındaki diakon Auriskos'un babası Konon'un papaz olması, bu mesleğin nesiller boyunca aynı aile tarafından sürdürülmüş olduğuna işaret ediyor olmalıdır.

MS 3. yüzyılın ilk yarısında Neon adında Larandalı bir piskoposun ve bu yüzyılın sonuna doğru Diocletianus (MS 284-305) ve Maximianus (MS 307-308) dönemlerinde birçok Hristiyan martyrün varlığı bilinmektedir (Breytenbach ve Zimmermann, 2018, s. 208). Ayrıca yazıtlar vasıtasıyla da Derbe'li iki piskoposun varlığı tespit edilmiştir. Bunlardan birisi Karaman Müzesi'nde bulunmaktadır. Yazıttan söz konusu piskoposlardan birisinin adı İncil'den gelen ve genelde imparator ve aile üyelerini niteleyen "tanrı tarafından en çok sevilen kişi" Mikhael olduğu bilinmektedir (Ballance, 1957, s. 139-140 Nr. 1; Laminger-Pascher, 1992, s. 66 Nr. 63; Engelmann & Üner, 1992, s. 18 Nr. 28; ICG, 659). İkincisinin adı ise muhtemelen Kallipodos idi (Breytenbach – Zimmermann, 2018, s. 210). Zira Sidrova/Sudurağı'ndan üzerinde haçlar ve değişik semboller bulunan ve MS 3.-8. yüzyıllar arasına tarihlendirilen bir yazıtta en küçük piskopos Kallipodis/Kalliponos'tan söz edilmektedir (Cronin, 1902, s. 357 Nr. 116; Laminger-Pascher, 1992, s. 65 Nr. 62; ICG, 658). Derbe'li olanlar dışında piskoposların hepsinin yerel isimler taşımaları piskoposların yerel toplumun nüfuz sahibi insanları arasından çıktığı şeklinde değerlendirilmektedir (Breytenbach & Zimmermann, 2018, s. 212).

Öte yandan Güney Lykaonia kentleri MS 4.-5. yüzyıllardaki Nikaia (İznik), Khalkedon (Kadıköy) ve Constantinopolis'te (İstanbul) toplanan konsillerde piskoposlar tarafından temsil edilmişlerdir[11] ki söz konusu kentlerin sosyal hayatında din faktörünün önemini bu dönemde de devam ettirdiği anlaşılmaktadır[12].

Sosyokültürel Yapı ve Larandalı Entellektüeller

Güney Lykaonia arkeolojisi ve epigrafisini konu alan araştırmalar bölgenin sosyal ve kültürel durumuna dair önemli bilgiler de vermiştir. Söz konusu araştırmalarda ele geçmiş yazıtlar sayesinde bölgedeki Grek ve Roma etkisi hakkında fikir sahibi olunabilmektedir. Karadağ'dan ele geçmiş yazıtlar üzerindeki şahıs isimleri üzerine yapılan araştırmalar sekiz Romalı, yedi Grek ve dokuz yerli ismin varlığını belgelemiştir. Bu Roma isimlerinden biri kadın ismi, üçü Paulus

[10] Ayrıca bkz. (Aşkın ve Kurt, 2019b, s. 6).
[11] Bu konuda bkz. (Derbe: Destephen, 2008, s. 214-215, 924, 772-773; Barata: Destephen, 2008, 288; Ilistra: Destephen, 2008, s. 928, 651-652, 736; Laranda: Breytenbach & Zimmermann, 2018, s. 208).
[12] Bu konuda detaylı bilgi için bkz. (Alkan ve Kurt, 2016, s. 133-142; Kurt, 2019, s. 385 dn. 112).

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

ismi ikisi ise imparatorlar Tiberius ve Valerius'tan gelen isimlerdir. Barata'nın geç dönem yazıtlarında Isauria'da yaygın olan Indakos isminin dört defa geçmiş olması ise bölgenin Isauria ile olan ilişkilerini çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bununla birlikte çevresiyle birlikte tespit edilmiş otuz dokuz Hristiyanlık Dönemi yazıtında ise on sekiz Grekçe, on üç yerli ve on Latince isim geçmiştir (Breytenbach & Zimmermann, 2018, s. 221-222). Ayrıca Isauria-Lykaonia sınır bölgesinde yer alan Kodylessos'tan (Gödelesin) ele geçmiş olan Diocletianus ve Maximianus'a ithaf edilmiş mil taşı, III. Gordianus'a ithaf yazıtı, İmparator Marcus Aurelius tarafından vatandaşlık verilmiş olan bir veterana ait mezar yazıtı (Laminger-Pascher, 1992, No. 1, 37, 17) MS 2.-3. yüzyıllardaki Roma etkisinin kanıtlarını oluşturmaktadır (Breytenbach & Zimmerman, 2018, s. 204). Bölgedeki Romalılaştırma faaliyetlerinde çeşitli Roma lejyonlarında görev almış veteranların da önemli bir rol üstlendiği Laranda ve özellikle Hacıbaba Dağı çevresinden ele geçmiş veteran isimlerini veren mezar yazıtlarından açıkça anlaşılmaktadır .

Severuslar Dönemi'nde (MS 193-235) imparatorluğun diğer bölgelerinde olduğu gibi Güney Lykaonia'da ekonomik açıdan bir zenginliğin olduğuna dair ipuçları bulunmaktadır. Büyük ölçüde tarımsal üretime bağlı olması gereken bu zenginliğin inşa faaliyetleri ve kültürel hayata yansımaları arkeolojik, epigrafik ve edebi kaynaklardan anlaşılabilmektedir. Söz konusu kaynaklar sayesinde Ilistra (Yollarbaşı), Sidemaria (Anbar Köyü), Barata (Madenşehir) gibi kentlerdeki yapılaşma faaliyetleri hakkında bilgi edinilmektedir. Bu cümleden olmak üzere Ilistra'da İmparator Traianus'a ait bir heykel kaidesi bulunmuştur [13] . Bugün Karaman İl merkezindeki Hatuniye Medresesi'nin giriş kapısının sağında devşirme malzeme olarak kullanılmış olan kaidenin yazıtından Ilistralıların demosunun İmparator Traianus'u (MS 98-117) onurlandırdığı anlaşılmaktadır. Bu onurlandırma muhtemelen imparatorun kente olan bir iyiliğinin karşılığı olarak yapılmış olmalıdır. Aynı şekilde muhtemelen İmparator Hadrianus (MS 117-138) tarafından ziyaret edilmiş olan Sidemaria antik kentinde söz konusu imparator dönemine ait olup Sidemarialıların boule (Karar Meclisi) ve demosunun (Halk Meclisi) vali Bruttius Praesens zamanında bir hamamı imparatora ithaf ettikleri bir yazıttan anlaşılmaktadır [14]. Ayrıca burada Septimius Severus'un (MS 193-211) eşi Iulia Domna'nın onurlandırıldığı bir yazıtın varlığı da söz konusudur (Sterrett, 1888, s. 17 No. 42; Laminger-Pascher, 1992, s. 101 No. 138). Muhtemelen Iulia Domna da kent halkı için yapmış olduğu bir hizmetten dolayı onurlandırılmış olmalıdır. Öte yandan bugün İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde bulunan ünlü Sidemaria lahdi (Elderkin, 1939, s. 103-109; Konyalı, 1970, s. 818-819) de kentin zenginliğine işaret eden bir diğer kanıt olarak gösterilebilir. Antik Dönem'de hiç şüphesiz bölgenin en önemli kenti ise Lykaonia Birliği'nin metropolisi durumundaki Laranda (Karaman) olmuştur (Levick, 2008, s. 627)[15]. Laranda'nın bölgenin en önemli kenti olması, ana yollar üzerindeki konumu yanında muhtemelen territoriumundaki verimli tarım arazilerinden kaynaklanmış olmalıdır. Zira Laranda isminin kökeninin Luvice olduğu ve bu dilde müreffeh yerler anlamına gelen Larawanda veya zenginleşmek demek olan arha lara kelimelerinden geldiği konusunda görüşler ileri sürülmüştür (Lebrun, 2011, s. 217).

Bölgede özellikle MS 3. yüzyılda zengin bir edebi kültürün varlığı da söz konusu bu refah seviyesiyle ilişkili olmalıdır. Zira antik edebi kaynaklardan Laranda'nın uluslararası üne sahip baba-oğul olan iki şair ile bir sofist yetiştirdiği bilinmektedir. Söz konusu şairlerden birisi Septimius Severus Dönemi'nde (MS 193-211) yaşamış Larandalı destan şairi Lucius Septimius

[13] Yazıtın edisyonları için bkz. (Callander 1906, s. 177 Nr. 22; Laminger-Pascher 1992, 52 Nr. 52).
[14] Yazıtın edisyonları için bkz. (Ramsay, 1901, s. 279; Cronin 1902, s. 232-233; Laminger-Pascher, 1992, s. 100 Nr. 137).
[15] Laranda'nın MS 2. yüzyılda çok önemli bir konuma sahip olduğu Marcus Aurelius ve Philippus Arabs dönemlerinde bastırmış olduğu sikkeler üzerinde yer alan *metropolis* ve *sebastus* onursal unvanlarından anlaşılmaktadır, bkz. (Hill, 1900, s. XXI; von Aulock, 1976, s. 44).

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Nestor'dur[16]. Bir süre Bithynia'nın Nikaia Kenti'nde (İznik) yaşamış[17] olan Nestor'a ait Roma, Ostia, Ephesos, Kyzikos ve Kıbrıs'taki Paphos'ta onurlandırma yazıtlarına rastlanmıştır. Roma dünyasının değişik coğrafyalarından ele geçmiş söz konusu yazıtlar, bir yandan Larandalı Nestor'un uluslararası ölçekte tanınmış gezgin bir şair olduğunu, diğer taraftan ise onun çağdaşları üzerindeki etkisini açıkça göstermektedir (Weiss, 1990, s. 229)[18].

Nestor, Ilyada'nın 24 kitaptan oluşan, her kitabında alfabenin bir harfinin tamamen çıkartıldığı lippogrammatik (Eksik harfli Ilyada) bir versiyonunu yazmış olmasıyla ünlüdür[19]. Metamorphoses, Dioscurların Doğuşu ve muhtemelen 232/233'teki Sasani seferine odaklanarak yazdığı ve Severus Alexander'i (MS 222-235) övdüğü Alexandrias (Latacz, 2006, s. 683; Bowie, 2008, s. 914) başta olmak üzere daha birçok eser vermiştir (Keydel, 1936, s. 125-126; Bowie, 1989, s. 202). Hem destansı hem de öğretici tarzda çok sayıda şiir yazdıysa da maalesef şiirlerinin hiçbirisi zamanımıza ulaşmamıştır. Bununla birlikte iki didaktik şiir olan Alexikēpos (Panzehir Bahçesi) ve Panakeia (Her Şeyin Şifası) iyi bilinmektedir (Bowie, 1989, s. 202; Keyser, 2008, s. 572).

Nestor'un babası şair Larandalı Peisandros ise MS 3. yüzyılda Severus Alexander'in imparatorluğu döneminde yaşamıştır[20]. Peisandros'un Antik Dönem'in en uzun şiiri olarak da nitelendirilen oldukça ünlü eseri, ne yazık ki günümüze ulaşmamıştır. Ancak söz konusu eserden alıntı yapanlardan öğrenildiğine göre bu kapsamlı destan Heroikai Theogamiai (Tanrıların ve Kahramanların Evlilikleri) adını taşımakta ve altmış kitaptan oluşmaktadır (Howland, 1999, s. 1186; Weiss, 1990, s. 228; Vecchiato, 2024, s. 242-243). Yine sözü edilen esere atıfta bulunanlardan anlaşıldığına göre Zeus ile Hera'nın düğününden başlamak suretiyle ölümlülerle

[16] S. Swain, Larandalı Nestor ve eserlerine dair şu ifadelere yer vermektedir: *"…Kuşkusuz Lykaonia'daki Larandalı usta şair Nestor, para ve yetiştirilmenin satın alabileceği tüm inceliklere sahip zengin ve zevk sahibi bir adam olarak doğmuştu. Ilyada'yı lippogrammatik olarak yeniden yazma kararı onu hem doğuda hem de batıda ünlü yaptı. 'Bitkilerin ve hayvanların Başkalaşımları' (Menander Rhetor) konusundaki şiirlerine sadık kalsaydı, böyle bir şöhreti elde edemeyebilirdi. Ancak Nestor, Homeros ismini çok ciddiye aldı. Grek edebiyatının merkezi figürüne Ilyada'yı yeniden yazarak en büyük iltifatı yaptı; ancak oyunun amacı Nestor'un kültüre olan hakimiyetini göstermekti…"* (Swain, 2007, s. 5). Nestor hakkında ayrıca bkz. Cramer, 1832, s.71; Smith, 1872, s.125; Ma, 2007, s. 84; Schubert, 2007, s. 342 dn. 11; Luz, 2010, s. 240 dn. 56).

[17] Kıbrıs'taki Palaipaphos'ta yer alan Aphrodit Tapınağı'nın girişinde bulunan iki yazıt bu şair ve onun koruyucusu Sergia Aurelia Regina'dan söz etmektedir. Özellikle tapınağın girişinde bulunan Nestor'a ait ithaf, belki bir süre Kıbrıs'ta ikamet ettiği ve burada faaliyet gösterdiği değerlendirmelerini beraberinde getirmiştir (Hussein, 2014, s. 110; Hussein & Raffa, 2016, s. 125-136). Nestor, muhtemelen 202-208 yılları arasında Roma'da bulunmuştur (Gangloff, 2007, s. 373). Ayrıca aşırı zengin ve güçlü *consul*ler yetiştirmiş olmasından da anlaşılacağı üzere seçkin bir aile olan Sergii Paulli ailesinin kızı Sergia Aurelia Regina bağlantısı, Roma aristokrasisinden insanlarla iyi ilişkilerinin de en somut kanıtlarından birisini oluşturmaktadır (Gangloff, 2007, s. 366). Nestor, Ostia'da da aynı zamanda önemli Roma'lılarla dost olduğunu da gösteren kehanet yazıtları bırakmıştır (Hazel, 2000, s. 164). Ayrıca Nestor'un Ostia, Roma, Efes ve Kyzikos gibi farklı coğrafyalarda heykellerle onurlandırılmış olmasının (Suida, *Lex.* N-261; Bowie, 1989, s. 202; Merkelbach & Stauber, 2001, s. 15) nedeninin retorikçi Menander tarafından övülmüş olan *Metamorphos* (Dönüşümler) ve *Ilyada lippogrammatos* gibi alfabenin ardışık bir harfinin kullanılmadığı eserleri olabileceği değerlendirilmektedir (Bowie, 2008, s. 914).

[18] Didaktik şiirleri 6. yüzyılda *Geoponicis*'in yazarı Cassianus Bassus tarafından hâlâ okunup yorumlanan Nestor'un uluslararası ünü için bkz. (Robert, 1965, s. 53; Ma, 2007: 88-103; Gangloff, 2007, s. 353; Kurt, 2019, s. 386).

[19] Bu konuda bkz. (Geoponica, VII; Denniston vd., 1999: 1360; Maciver, 2012, s. 19; Hazel, 2000, s. 164).

[20] Suida, π 1466: *"Şair Nestor'un oğlu Pisander; bir Larandyalı veya Lykaonyalı. İmparator Alexander (MS 222-235) zamanında yaşamış, Mamaea'nın oğlu. O da bir epik şairdi. 60 kitapta Tanrılar ve kahramanlar arasındaki evlilikler adını verdiği epik şiirle ayrıntılı bir tarih yazdı ve diğer düzyazı eserlerini de yazdı"*. Ayrıca bkz. (Keydel, 1935).

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

tanrıların ve tanrıçaların evlilikleri destansı bir şekilde anlatılmıştır[21]. Kentin kültürel zenginliğine işaret eden bir diğer somut kanıt ise Roma'da ele geçmiş ve Herakleitos adında Larandalı bir sofisten söz eden bir yazıttır (IG XIV, s. 475 No. 1928; Robert, 1965, s. 53).

Ne yazık ki bölge yerleşimlerinin eğitim ve kültürel durumu konusunda yazıtlar çok fazla bilgi vermemektedir. Bununla birlikte Akarköy'den ele geçmiş bir mezar yazıtından (Paris & Radet, 1886, s. 511 No. 23)[22] mezarı yaptıran Symmachis'in babası Eugraphios'un öğretmen olduğu anlaşılmaktadır. Yazıtın sağ köşesinde bir çanta bulunması ve Eugraphios isminin "hattat" anlamına gelmesi mesleğiyle ilişkilendirilmekte olup hem babanın hem de oğulun Grekçe isimler taşıması da imparatorluğun doğu eyaletlerinde eğitimden sorumlu olanların Grekçe isim taşımalarıyla uyumlu olduğu şeklinde değerlendirilmektedir (Breytenbach & Zimmerman, 2018, s. 206). Akarköy'deki cami duvarında devşirme malzeme olarak kullanılmış ve MS 2.-3. yüzyıllara tarihlendirilen mezar yazıtı (Paris & Radet, 1886, s. 511 No. 23)[23] ise mezar sahibi Herakleon'un babası Hermeros'un doktor olduğunu belgelemektedir.

SONUÇ

Arkeolojik, epigrafik ve nümismatik belgelerden Antik Dönem'de Güney Lykaonia Bölgesi'nin sosyoekonomik ve kültürel durumu hakkında önemli ölçüde bilgi edinilmektedir. Söz konusu belgelerden anlaşıldığına göre günümüzde olduğu gibi Antik Dönem'de de Güney Lykaonia Bölgesi'nde kırsal yerleşimler ağırlıkta olup, bölge halkının temel geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. En fazla tarımı yapılan ürünler ise tahıl ve üzüm olmuştur.

Bölge halkının öncelikli geçim kaynağının yağmura bağlı tarım olması, daha önce bölge halkı tarafından en çok tapınım ve saygı gören Fırtına Tanrısı'nın yerini Zeus'a bırakması sonucunu doğurmuştur. Nitekim Hristiyanlık Dönemi'nde Karadağ'ın zirvesini oluşturan Mahalaç Tepesi'nde baş melek Michael adına inşa edilmiş bir kilisenin varlığı da bu çerçevede düşünülmelidir. Bölgede Erken Hristiyanlık Dönemi din görevlilerine yoğun şekilde Madenşehir'de (Binbirkilise) ele geçmiş yazıtlarda rastlanmış olması, Karadağ'ın önceki dönemlerdeki dini önemini bu dönemde de devam ettirdiğini ortaya koymaktadır. Bütün bunlardan Güney Lykaonia'nın antik dönem sosyal hayatında din faktörünün en belirleyici unsurlardan birisini oluşturmaya devam ettiği anlaşılmaktadır.

Bölge yazıtlarında geçen şahıs isimleri üzerine yapılmış olan detaylı incelemeler, yerli isimlerle Grek ve Latin isimlerinin birbirine yakın sayıda olduğunu ortaya koymuştur. Yerli isimler yanında Grek ve Latin isimlerin benimsenmiş olması hatırı sayılır derecede bir Hellenizasyon ve Romanizasyon'un varlığına işaret etmektedir. Özellikle Latin şahıs isimleri arasında Tiberius ve Valerius gibi imparator isimlerine rastlanması bölge halkının Roma yönetimiyle yakın bir ilişkisine işaret ediyor olmalıdır. Roma yönetiminin bölge için izlediği Romanizasyon politikasında Roma lejyonlarında çeşitli rütbelerde görev almış askerler de önemli bir rol üstlenmiş olmalıdır. Veteran yazıtlarının Hacıbaba Dağı çevresinde yoğunlaşmış olması, muhtemelen Roma yönetiminin Isauria'daki olaylara müdahalesi ve Isauria'daki Romanizasyon faaliyetleri için söz konusu dağlık sahanın bir sınır teşkil etmesiyle ilişkili olmalıdır.

İmparatorluğun bütününde olduğu gibi Severuslar Dönemi'nde bölgenin de ekonomik ve kültürel açıdan gelişmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, en azından Roma dünyasının birçok

[21] Peisander'in önemli bir etki yaratmış ve daha sonra özellikle Bizanslı Stephanos tarafından yaygın olarak okunmuş ve kullanılmış olan şiiri hakkında bkz. (Festugière, 1975, s. 229 dn. 85; Lloyd-Jones, 2002, s. 3; Fornaro vd., 2007, s. 682-683; Maciver, 2012, s. 19).

[22] Yazıtın diğer edisyonları için bkz. (Sterrett, 1888, s. 25 Nr. 23; Laminger-Pascher, 1992, s. 48 Nr. 47; MAMA VIII, s. 37 Nr. 210; ICG, 654).

[23] Yazıtın diğer edisyonları için bkz. (Sterrett, 1888, s. 27-28 Nr. 29; MAMA VIII, s. 37 Nr. 208; Laminger-Pascher, 1992, s. 47-45; Samama, 2003, s. 445 Nr. 347; Nissen, s. 2006, s. 510 Nr. 324).

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

yerinde tanınan ve imparatorluk aristokratlarıyla yakın ilişkisi içerisinde olan Larandalı şairlerin varlığından anlaşılmaktadır.

Etik Beyan

"*Yazıtlar ve Antik Edebi Kaynaklar Işığında Güney Lykaonıa'nın Sosyoekonomik ve Kültürel Durumuna Genel Bir Bakış*" başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Bu araştırma etik kurul kararı zorunluluğu taşımamaktadır. Makale, Etik Kurulları Yayın Etiği Komitesinin (Committe on Publication Ethics-COPE) yazar, hakem ve editörler için belirtilen kurallardan yararlanılarak oluşturulmuş olan Anasay dergisi etik kuralları çerçevesinde yazılmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author declares that they have no competing interest.

Financial Support: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKLAR/REFERENCES

Antik Kaynaklar

Diodoros. (1947). *Bibliotheka Historika.* Kullanılan Metin ve Çeviri: Library of History, Ed. T. E. Page, Cambridge University Press, London 1947. (The Loeb Classical Library)

Geoponica. (1805). *ΓΕΩΠΟΝΙΚΑ Anricultural Pursuits I*, Kullanılan metin ve Çeviri: *ΓΕΩΠΟΝΙΚΑ Anricultural Pursuits I*, Translated from the Greek, T. Owen, Printed For The Author, By W. Spilabury, 57, Snowhill; And Sold By J. White, Fleet-Street, London 1805.

ICG. *Inscriptiones Christianae Graecae* (https://icg.uni-kiel.de/icg/ICG_webapp/ Erişim Tarihi: 25.06.2025)

IG (1890). *Inscriptiones Christianae Graecae, Inscriptiones Italiae Et Siciliae, Georgivs* XIV, Ed. Georg Kaibel, Berlin.

IGR (1906). *Inscriptiones Graecae ad Res Romanas Pertientes*, Ed. R. Cagnat, Paris.

ILS (1892). *Inscriptionum Latinarum Selectarum*, Ed. H. Dessau, Berlin.

Ksenephon (1998). *Anabasis.* Kullanılan Metin ve Çeviri: Anabasis *Onbinlerin Dönüşü,* Çev. T. Gökçöl, İstanbul: Sosyal Yayınlar.

MAMA VII (1956). *Monumenta Asiae Minoris Antiqua Monuments From Eastern Phrygia*, Ed. William M. Calder, The Manchester University Press, Manchester.

MAMA VIII (1962). *Monumenta Asiae Minoris Antiqua Monuments From Lycaonia, The Pisido-Phrygian Borderland, Aphrodisias,* Eds. William M. Calder, J. M. R. Cormack, The Manchester University Press, Manchester.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

MAMA XI (2013). *Monumenta Asiae Minoris Antiqua Monuments From Phrygia and Lykaonia*, Ed. P. Theoneman, Society For The Promotion Of Roman Studies, London.

Suda (1854). *Suidae Lexicon*, Kullanılan Metin: *Suidae Lexicon*, Ed. Immanuelis Bekkeri, Typis Et Impensis Georgii Reimeri, Berlin.

Modern Kaynaklar

Alkan, M. (2014). Some Isaurian and Lycaonian inscriptions in the museum of Karaman. *Gephyra*, 11, 51-63.

Alkan, M. ve Doğanay, O. (2020). *Zengibar Kalesi (Isaura) Araştırmaları 1 Antik Kaynaklar ve Epigrafik Buluntular,* İstanbul: Ege Yayınları.

Alkan, M. ve Kurt, M. (2016). *Hacıbaba Dağı Isauria Bölgesi'nde Bir Epigrafi ve Eskiçağ Tarihi Araştırması*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Aşkın, E. ve Kurt, M. (2019a). Antik Dönem'de Karadağ (Boratinon Oros) ve Çevresinde Tarımsal Üretim. *Selevcia*, IX, 111-146.

Aşkın, E. ve Kurt, M. (2019b). Sidamaria Antik Kenti Üzerine Gözlemler. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 2 [1], 1-14.

von Aulock, H. (1976). *Münzen und Städte Lykaoniens*, Tübüngen: Verlag Ernst Wsmuth.

Bahar, H. & Koçak, Ö. (2004). Eskiçağ Konya Araştırmaları 2 Neolitik Çağ'dan Roma Dönemi Sonuna Kadar. Konya: Kömen Yayınları.

Baird, D. (2012). Pınarbaşi: From Epi-Paleolithic Camp-Site to Sedentarising Village in Central Anatolia. *The Neolithic in Turkey: New Excavations & New Research, vol. 3: Central Turkey* içinde (ss. 181-218), M. Özdoğan, N. Başgelen, P. Kuniholm (eds.), İstanbul.

Baird, D., Carruthers, D., Fairbairn, A. & Pearson, J. (2011). Ritual in the Landscape: Evidence from Pınarbaşı in the Seventh-Millennium cal BC Konya Plain. *Antiquity* 85, 380-394.

Ballance, M. H. (1957). Derbe and Faustinopolis. *Anatolian Studies*, 7, 139-141.

Bowie, E. L. (1989). Poetry And Poets In Asia and Achaia. *Bulletin Supplement* (University of London. Institute of Classical Studies), 55, 198-205.

Bowie, E. L. (2008). Literature and sophistic. *Cambridge Ancient History, XI The High Empire A.D. 70-192* içinde (ss. 898-921), Alan K. Bowman, Peter Garnsey, Dominic Rathbone (eds.), Cambridge: Cambridge University Press.

Breytenbach, C. & Zimmermann, C. (2018). *Early Christianity in Lycaonia and Adjacent Areas From Paul to Amphilochius of Iconium*, Leiden: Brill.

Callander, T. (1906). Explorations in Lycaonia and Isauria, 1904. *Studies in the History and Art of the Eastern Provinces of the Roman Emp*ire içinde (ss. 157-180), W. M. Ramsay (Ed.), Eberdeen.

Casabonne, O. (2004). *La Cilicie à l'Epoque achéménide,* Paris: Editions De Boccard.

Cramer, J. A. (1832). *Geographical And Historical Description of Asia Minor* II, Oxford: At The University Press.

Cronin, H. S. (1902). First Report of a Journey in Pisidia, Lycaonia, and Pamphylia. *The Journal of Hellenic Studies*, 22, 94-125.

Davis, E. J. (1879). *Life in Asiatic Turkey. A Journal of Travel In Cilicia (Pedias And Trachea), Isauria, And Parts Of Lycaonia And Cappadocia*, London: Edward Stanford.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Denniston, J. D. & Hornblower, S. & Spawforth A. J. S. (1999). Septimius Nestor, Lucius. *The Oxford Classical Dictionary* içinde (ss. 1390), Simon Hornblower, Antony Spawforth (Eds.), New York: Oxford University Press.

Destephen, S. (2008). *Prosopographie Chrétienne Du Bas-Empire 3, Prosopographie Du Diocèce D'Asie (325-641)*, Paris.

Engelmann, H. & Üner, A. B. (1992). Inschriften aus e-dem Museum von Karaman (Lycaonia). *Anzeiger der philosophisch-historischen Klasse der Österreichischen Akademie der Wissenschaften,* 129, ss. 1-24.

Fairbairn, A. S., Jenkins, E., Baird, D. & Jacobsen, G. (2014). 9th Millennium Plant Subsistence in the Central Anatolian Highlands: New evidence from Pınarbaşı, Karaman Province, Central Anatolia. *Journal of Archaeological Science* 41, 801-812.

Festugière, A.-J (1975). Évagre "Histoire Ecclésiastique". *Byzantion,* 45 [2], 187-471, 475-488.

Fornaro, S. vd. (2007). Peisander. *Brill's New Pauly. Antiquity* 10, H. Cancik, H. Schneider (Eds.), Leiden/Boston: Brill.

Ganfloff, M. A. (2007). Les poètes dans les inscriptions grecques de Rome: esquisse d'une approche socioculturelle. *Chaiers du Centre Gustave Glotz,* 18, 349-374.

Hazel, J. (2000). Nestor, Lucius Septimius (C2 3 AD). *Who's Who Greek World,* New York: Routledge, 164.

Howland, R. L. (1999). Pisander (3). *The Oxford Classical Dictionary* içinde (s. 1186), Simon Hornblower, Antony Spawforth (Eds.), New York: Oxford University Press.

Hussein, E. (2014). *Power and Identy in Roman Cyprus.* A thesis submitted in partical fulfilment of the requirements fort he degree of Doctor of Philosophy in Classics, The University of Warwick, Department of Classics and Ancient History, Warwick.

Hussein, E. & Raffa, M. (2016). A Musical Note from Roman Cyprus. *Trends in Classics*, 8 [1], 124-138.

Karauğuz, G. (2005). *Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında M.Ö. II. Binde Orta Anadolu'nun Güney Kesimi*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Keydel, R. (1935). Die Dichter mit Namen Peisandros. *Hermes,* 70 [3], 301-311.

Keydel, R. (1936). Nestor 11. *Paulys Realencyclopädie Der Classischen Altertumswissenschaft,* XVII [1], 125-126.

Keyser, P. T. (2008). Nestor of Laranda, Septimius (195-210 CE). *Encyclopedia Of Ancient Natural Scientists The Greek Tradition And Its many Heirs* içinde (s. 572), Paul Keyser, Georgia Irby-Massie (Eds.), New York: Routledge.

Kurt, M. (2007). *Eskiçağda Karaman*. Ankara: Murat Kitabevi.

Kurt, M. (2011). *Antik Çağda Karaman (Laranda) ve Yakın Çevresi, Tarihi Coğrafya-Yerleşimler-Kalıntılar-Buluntular,* Konya: Çizgi Kitabevi.

Kurt, M. (2018). Antik Lykaonia'da Tarımsal Üretim ve Malikâneler. *Anadolu'nun Eskiçağlarında İktisadi ve Zirai Hayat,* L. Gürkan GÖKÇEK, Ercüment YILDIRIM, Okay PEKŞEN (Eds.), İstanbul: Değişim Yayınevi, ss. 597-638.

Kurt, M. (2019). Yazılı Kaynaklara Göre Eski Çağda Karaman (Landa/Laranda) Kenti. *Karaman Araştırmaları – I Arkeoloji Sanat Tarihi Tarih,* Prof. Dr. Hüseyin MUŞMAL, Dr. Öğretim Üyesi Erol YÜKSEL, Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Ali KAPAR (Eds.), Konya: Palet Yayınevi, ss. 381-392.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Kurt, M. ve Bulut, E. (2019). Antik çağda Lykaonia-Isauria Sınır Bölgesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, ss. 100-124.

Kurt, M. (2020). Roma'nın Anadolu'daki Düzenlemeleri Çerçevesinde Lykaonia'nın Siyasal ve İdari Yapısı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 65, ss. 142-160.

Kurt, M. (2022). Karadağ'ın (Boratinon Oros) Karaman Tarihi ve Arkeolojisi Bakımından Önemi. *KARTAP Kültür Sanat ve Şehir Dergisi,* 3, ss. 8-18.

Kurt, M. (2024). Yazıtlar Işığında Antik Lykaonia'da Zeus Kültü Ve Sosyal Hayata Etkileri. *Çeşm-i Cihan: Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları E-Dergisi*, 11 [1], ss. 2-26.

Laminger-Pascher, G. (1985). Römische Soldaten In Isaurien. *Römische Geschichte, Altertumskunde Und Epigraphik Festschrift Für Artur Betz Zur Vollendung Seines 80. Lebensjahres*, Ekkehard Weber, Gerhard Dobesch (Ed.), Wien: Im selbstverlag Der Österreichischen Gesellsxhaft Für Archäologie, ss. 381-392.

Laminger-Pascher, G. (1992). *Die kaiserzeitlichen Inschriften Lykaoniens* I, Wien: Österreichische Akademie der Wissenschaften.

Latacz J. (2006). [L] Septimius N. Brill's New Pauly. Antiquity 9, H. Cancik, H. Schneider (Eds.), Leiden/Boston: Brill. s. 683

Levick, B. (1967). *Roman colonies in southern Asia Minor*, London: Oxford University.

Lloyd-Jones, H. (2002). Curses and Divine Anger in Early Greek Epic: The Pisander Scholion. *The Classical Quarterly*, 52 [1], ss. 1-14.

Luz, C. (2010). *Technopaignia, Formspiele in der griechischen Dichtung (Mnemosyne Supplements* 324, Leiden/Boston: Brill.

Ma, J. (2007). The worlds of Nestor poet. *Severan Culture* içinde (ss. 83-113) Simon Swain, Stephen Harrison, Jas Eslner (Eds.), Cambridge: Cambridge University Press.

Maciver, C. A. (2012). *Quintus Smyrnaeus' Posthomerica Engaing Homer In Late Antiquity*, Leiden: Brill.

Magie, D. (1950). *Roman Rule in Asia Minor*, Princeton: Princeton University Press.

Merkelbach, R. & Stauber, J. (2001). *Steinepigramme Aus Dem Griechischen Osten, 2, Die Nordküste Kleinasiens (Marmarameer Und Pontos)*, Leipzig: K.G. Saur Verlag München.

Mitchell, S. (1993). *Anatolia, Land, Men and Gods in Asia Minor: The Celts and the Impact of Roman Rule*, Oxford: Clarendon Press.

Mutafian, C. (1988). *Cilicie Au Carrefour Des Empires* I, Paris: Les Belles Lettres.

Nissen, C. (2006). *Prosopographie Des Médecins De L'Asie Mineure Pendant L'Antiquité Classique I. Catalogue Des Médecins,* Paris: Thèse de doctorat, École Pratique Des Hautes Études Sciences historiques et philologiques.

Paris, P. & Radet, G. A. (1886). Inscriptions de Pisidie, de Lycaonie et Isaurie. *Bulletin de Corraspondance Hellenique*, X, 500-514.

Ramsay, W. M. (1890). *The Historical Geography of Asia Minor*, London; John Murray.

Ramsay, W. M. (1901). Deux jours en Phrygie. *Revues des Études Anciennes,* 3 [3], 269-279.

Ramsay, A. M. (1904). The Early Christian Art of Isaura Nova. *The Journal of Hellenic Studies*, 24, 260-292.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Ramsay, A. M. (1905). Topography and Epigraphy of Nova Isaura. *The Journal of Hellenic Studies*, 25, 163-180.

Ramsay, W. M. & Bell, G. L. (1909). *The Thousand and One Churches,* London: Hodder And Stoughton.

Ramsay, W. M. (1918). The Utilisation of Old Epigraphic Copies. *The Journal Hellenic Studies*, 38, 124-192.

Rémy, B. (1986). *L'Évolution Administrative De L'Anatolie Aux Trois Premiers Siècles De Notre Ére,* Lyon: Centre d'études romaines et gallo-romaines.

Robert, L. (1965). *Hellenica Recueil D'Épigraphie De Numismatique Et D'Antiquites Grecques XIII, D'Aprodisias A Lycaonie,* Librairie D'Amérique et D'Orient Adrien-Maisonneuve, Paris: Imp. A. Bontemps.

Samama, É. (2003). *Les Médecins Dans le Monde Grec Sources Épigraphiques Sur La Naisance D'un Corps Médical*, Génève: Librairie Droz S. A.

Schubert, P. (2007). From teh Epics to the Second Sophistic, from Hecuba to Aethra, and finally from Troy to Athens: Defiting the Position of Quintus Smyrnacus in his Posthomerica. *Quintus Smyrnaeus: Transforming Homer in Second Sophistic Epic*, Manuel Baumbach, Silvio Bär (Eds.), Berlin; De Gruyter.

Smith, W. (1872). *Dictionary of Greek and Roman Geography*, London.

Sterrett, J. R.S. (1888). *Wolfe Expedition to Asia Minor*. Papers of the American School of Classical Studies at Athens, III (1884-1885), Boston.

Swain, S. (2007). Introduction. *Severan Culture* içinde (ss. 1-28), Simon Swain, Stephen Harrison, Jas Elsner, Cambridge: Cambridge University Press.

Swoboda, H. & Keil, J. & Knoll, F. (1935). *Denkmaler aus Lykaonien, Pamphylien, und Isaurien*. Prag: Verlag Rudolf M. Rohder.

Syme, R. (1939). Observations on the Povince of Cilicia. *Anatolian Studies Presented W. H. Buckler*, W. M. Calder, J. Keil (Eds.), s. 299-332.

Syme, R. (1987). Isaura And Isauria. Some Problems. *Sociétés urbains, sociétée rurales dans l'Asie Mineure et la Syrie hellénistiques et romaines,* içinde (ss. 131-147), Edmand Frézouls (Ed.), Strasburg: AECR.

Syme, R. (1995). *Anatolica Studies in Strabo,* Oxford: A Clarendon Press.

Şahin Akyürek, N. E. (2001). Büyük Çiftçi Tanrısı Zeus Bronton Arkeolojik ve Epigrafik belgeelrle Phrygia'da Bir Zeus Kültü. *Olba*, 4, 163-182.

Vecchiato, S. (2024). Reassessing Pisander of Camirus, Fr. Dub. 2 Egef. *Heracles in Early Greek Epic*, içinde (ss. 240-258), Christos C. Tsagalis (Ed.), Leiden: Brill.

Wagner, B. & Wilson, M. (2019). Why Derbe? An Unlikely Lycaonian City for Paul's Ministry. *Tyndale Bulletin,* 70 [1], 55-84.

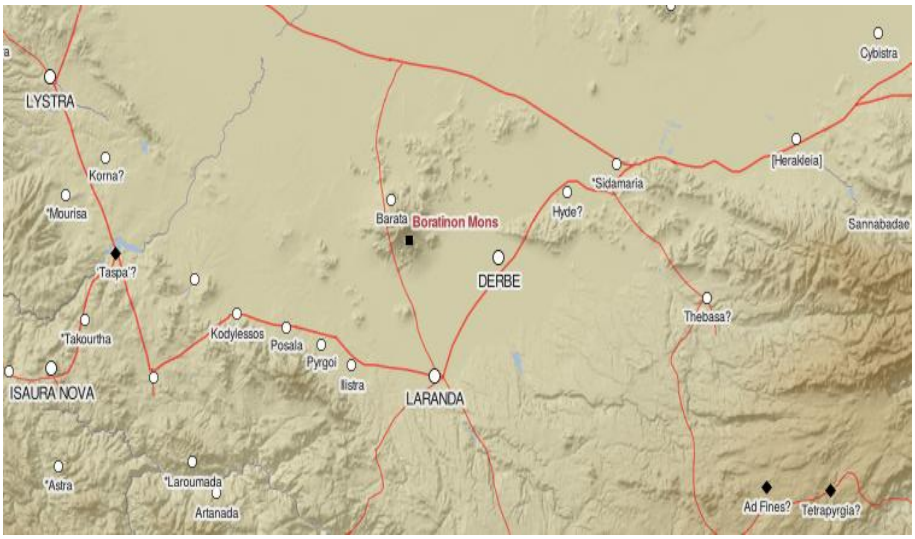
Weiss, P. (1990). Myten, Dichter und Münzen von Lykaonien. *Chrion,* 20, 221-238.

Elektronik Kaynaklar

https://icg.uni-kiel.de/icg/ICG_webapp/inscription/ (Erişim: 25.06.2025)

Harita ve Resimler

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Harita 1: Güney Lykaonia ve Çevresi (Digital Atlas of the Roman Empire https://imperium.ahlfeldt.se/Erişim Tarihi 25.06.2025)

Resim 1: Değle ören yerindeki anakaya lahdindeki çift sürme sahnesi (Aşkın ve Kurt, 2019: 138 Lev. 14).

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Resim 2: Madenşehir'den bir *meta.*

Resim 3: Ortaoba Köyü'nden bir *catillus* ((Aşkın ve Kurt, 2019, s.139 Lev. 18)

Resim 4: Madenşehir'den üzüm salkımlı ve asma yapraklı lahit teknesi

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Resim 5: Madenşehir'de ön yüzünde üzüm salkımlarının yer aldığı lahit gövdesi

Resim 6: Madenşehir Göz Dağı eteğinden bir üzüm presi (Aşkın ve Kurt, 2019, s.133 Lev. 5)

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.